

AKČNÝ PLÁN PRE INKLÚZIU A ROZMANITOSŤ

na roky 2021 – 2027

Verzia 2

Slovenská akademická asociácia pre medzinárodnú spoluprácu je dobrovoľným združením fyzických a právnických osôb, ktorej cieľom je podporovať a koordinovať programy medzinárodnej spolupráce slovenských vysokých škôl a iných inštitúcií, najmä s krajinami Európskeho spoločenstva, v rámci vzdelávacích a iných programov.

Národná agentúra programu Erasmus+ pre vzdelávanie a odbornú prípravu pôsobí pod Slovenskou akademickou asociáciou pre medzinárodnú spoluprácu a podporuje a vykonáva program na národnej úrovni a pôsobí ako spojivo medzi Európskou komisiou a účastníckymi organizáciami na miestnej, regionálnej a národnej úrovni.

© Slovenská akademická asociácia pre medzinárodnú spoluprácu - Národná agentúra programu Erasmus+ pre vzdelávanie a odbornú prípravu

Bratislava, 2022

Text neprešiel odbornou jazykovou korektúrou. Publikácia je dostupná v elektronickej forme na webovej stránke: www.erasmusplus.sk.

Publikácia reprezentuje výlučne názor autorov a Európska komisia ani Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR nezodpovedajú za akékoľvek použitie informácií obsiahnutých v tejto publikácii.

Pod'akovanie

Akčný plán pre inklúziu a rozmanitosť je výsledkom tímového úsilia – pracovnej skupiny pre inklúziu, ktorá pracovala pod hlavičkou Slovenskej akademickej asociácie pre medzinárodnú spoluprácu.

Úvod

Program Erasmus+ si stanovil cieľ počas programového obdobia 2021 – 2027 podporiť zavádzanie inklúzie:

- na politickej úrovni plnenie cieľov Európskeho piliera sociálnych práv¹;
- finančnými stimulmi v mobilityných projektoch (KA1);
- stanovením inklúzie ako horizontálnej priority v národnom kontexte v projektoch spolupráce (KA2) vo všetkých sektoroch vzdelávania, odbornej prípravy, mládeže a športu;
- prípravou a poskytovaním vzdelávania a podpornej dokumentácie pre národné agentúry, národné authority, žiadateľov a príjemcov grantov.

Národné agentúry majú povinnosť vypracovať plány inklúzie a rozmanitosti, ktoré predstavujú nielen cieľové skupiny a ciele v danej oblasti, ale aj kroky, ktoré národné agentúry podniknú na naplnenie stanovených cieľov. Európska komisia s úmyslom podporiť prácu národných agentúr pripravila vykonávacie usmernenie „Stratégia pre inklúziu a rozmanitosť v rámci programu Erasmus+ a Európskeho zboru solidarity“².

Akčný plán predstavuje strategický dokument národnej agentúry (NA) programu Erasmus+ pre vzdelávanie a odbornú prípravu na roky 2021 – 2027 zameraný na dosiahnutie **dvoch hlavných cieľov - zvýšenie účasti osôb s nedostatkom príležitostí** v akciách programu a **udržanie počtu nových organizácií** zapojených do programu.

Na priebežné vyhodnocovanie pokroku napĺňania hlavných cieľov budú slúžiť východiskové hodnoty rovnomenných ukazovateľov, ktoré sú určené na základe priemeru hodnôt z výziev v rokoch 2019-2021³.

Ukazovateľ	Východisková hodnota	Cieľ
Podiel mobilít účastníkov s označením osoby s nedostatkom príležitostí	4,5% zo všetkých účastníkov mobilít KA1	10 % v každom sektore.
Počet nových účastníkov zapojených do programu (žiadateľ, národný partner, koordinátor a člen konzorcia)	93 nových účastníkov v jednej výzve/ročne	Udržanie počtu.

¹ https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/economy-works-people/jobs-growth-and-investment/european-pillar-social-rights/european-pillar-social-rights-20-principles_sk

² https://erasmus-plus.ec.europa.eu/sites/default/files/2021-12/implementation-inclusion-diversity_apr21_sk.pdf

³ V prípade Výzvy 2021 sa berú do úvahy dáta uvedené vo schválených a kontrahovaných projektoch.

Cieľovými skupinami sú všetky subjekty zapojené do programu vo všetkých kľúčových akciách (KA) riadených národnou agentúrou, so špecifickým dôrazom na tie organizácie, ktoré realizujú mobility v rámci Kľúčovej akcie 1 – vzdelávacia mobilita jednotlivcov.

Akčný plán bližšie špecifikuje skupiny osôb so znevýhodnením na národnej úrovni a stanovuje špecifické ciele v oblasti inklúzie a rozmanitosti, ktoré plánuje národná agentúra dosiahnuť do roku 2027.

Akčný plán pre inklúziu a rozmanitosť národnej agentúry má zároveň – prostredníctvom projektov - ambíciu podporiť aktivity, ktoré sa podnikajú na národnej úrovni: *Stratégiu inkluzívneho prístupu vo výchove a vzdelávaní*⁴ a súvisiace akčné plány, *Národný plán rozvoja výchovy a vzdelávania*⁵ a *Plán obnovy a odolnosti Slovenskej republiky*⁶.

Za účelom dosiahnutia týchto cieľov **Slovenská akademická asociácia pre medzinárodnú spoluprácu (SAAIC)** - národná agentúra programu Erasmus+ pre vzdelávanie a odbornú prípravu navrhla určiť inklúziu za národnú prioritu na roky 2021 - 2023 so súhlasom Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky (MŠVVaŠ SR) ako národnej autority. Národná autorita predstavuje zároveň kontrolný orgán napĺňania cieľov stanovených v akčnom pláne v rámci kontrolných a monitorovacích aktivít.

Spomedzi zamestnancov národnej agentúry boli určení dvaja referenti pre inklúziu (*inclusion officer*), ktorí budú koordinovať realizáciu opatrení stanovených v akčnom pláne. Zároveň budú spoločne predstavovať kontaktný bod pre ostatné národné agentúry a EK. Ich činnosť je prierezová, t. j. bude sa dotýkať viacerých sektorov vzdelávania a odbornej prípravy, ale aj prierezových aktivít, akými sú analytické práce, metodické práce a pod. Úlohou referenta pre inklúziu je poskytovať informácie nielen pre externé prostredie národnej agentúry (žiadatelia, prijímatelia a pod.), ale zvyšovať informovanosť aj v prostredí národnej agentúry.

Akčný plán sa reviduje raz za dva roky. Zavádzanie jednotlivých opatrení je súčasťou jednotlivých ročných plánov národnej agentúry. Účinnosť opatrení a plnenie cieľov sa vyhodnocuje ročne – prostredníctvom ročných správ predkladaných EK, MŠVVaŠ SR a priebežne prostredníctvom monitorovacích správ predkladaných MŠVVaŠ SR.

⁴ <https://www.minedu.sk/strategia-inkluzivneho-pristupu-vo-vychove-a-vzdelavani/>

⁵ <https://www.minedu.sk/17786-sk/narodny-program-rozvoja-vychovy-a-vzdelavania/>

⁶ <https://www.planobnovy.sk/kompletny-plan-obnovy/kvalitne-vzdelavanie/>

Typy bariér

Európska komisia identifikovala 8 kategórií prekážok⁷, ktoré môžu brániť jednotlivcom v ich účasti na aktivitách programu:

1. **Zdravotné postihnutie:** fyzické, mentálne, intelektuálne alebo zmyslové postihnutie
2. **Zdravotné problémy:** zdravotné problémy, ako sú vážne ochorenia, chronické choroby alebo akékoľvek iné fyzické alebo mentálne stavy
3. **Prekážky súvisiace so systémami vzdelávania a odbornej prípravy:** štrukturálne obmedzenia a/alebo nezohľadnenie osobitných potrieb jednotlivca vrátane prípadov, keď štruktúra učebných plánov sťažuje vzdelávaciu mobilitu alebo mobilitu odbornej prípravy v zahraničí v rámci štúdia.
4. **Kultúrne rozdiely:** cudzinecký pôvod (migrantský alebo utečenecký) v prvej alebo druhej generácii, národnostné/etnické menšiny, ťažkosti s jazykovým prispôsobením a kultúrnou inklúziou, používanie posunkového jazyka a pod.
5. **Sociálne prekážky:** ťažkosti so sociálnou adaptáciou, antisociálne alebo vysokorizikové správanie, (bývalí) páchatelia priestupkov, (bývalí) užívatelia drog alebo alkoholu, ďalej napr. osamelý rodič, opatrovatel', živiteľ', sirota, osoba v ústavnej starostlivosti a pod.
6. **Ekonomické prekážky:** nízka životná úroveň, nízky príjem, štúdium popri zamestnaní, závislosť od systému sociálneho zabezpečenia v prípade dlhodobej nezamestnanosti, problematické situácie alebo chudoba, bezdomovstvo atď.
7. **Prekážky súvisiace s diskrimináciou:** diskriminácia súvisiaca s pohlavím, vekom, etnickým pôvodom, náboženským alebo filozofickým vyznaním, sexuálnou orientáciou, zdravotným postihnutím a pod.
8. **Geografické prekážky:** život vo vzdialených alebo vidieckych regiónoch, na malých ostrovoch alebo v okrajových/najvzdialenejších regiónoch, v oblastiach s obmedzenou ponukou služieb (napr. obmedzená verejná doprava) atď.

Na národnej úrovni boli identifikované oblasti, ktoré podmieňujú zavádzanie inkluzívnych prístupov v projektoch programu Erasmus+:

a) **informovanosť a povedomie:**

- potreba rozšíriť uchopenie inklúzie z výhradne podpory zdravotne znevýhodnených účastníkov smerom k rozšíreniu záberu na rôznorodejšie cieľové skupiny;

⁷https://www.erasmusplus.sk/erasmus_2021_2027/doc/vyzva/2023/Erasmus+Programme_Guide2023_sk.pdf

- náročný a nezrozumiteľný „jazyk“ pre menšie, neskúsené organizácie (napr. občianske združenia, neziskové organizácie a pod.) môže predstavovať prekážku pri predkladaní úspešnosť žiadostí o grant;
- chýbajúce učebné materiály vo vhodnom formáte (napr. zvukové nahrávky, materiály vytlačené v Braillovom písme a pod.), tlmočníci do posunkovej reči, asistenti atď;
- chýbajúci ucelený zdroj informácií, ktorý by poskytoval nielen systémové informácie o inkluzívnom vzdelávaní, ale aj medzisektorovo prepájal informácie a organizácie.
- nedostatočne rozvinutý systém poradenstva.

b) nedostatočné/chýbajúce profesijné kompetencie:

- potreba získavať nové, multidisciplinárne kompetencie a zavádzať do praxe nové metódy a prístupy v prípade odborných zamestnancov vo vzdelávacích inštitúciách, pracovníkov poradenských a špeciálnych poradenských zariadení.
- chýbajúce vzdelávanie zamerané na inkluzívny prístup;

c) strategický prístup:

- na inštitucionálnej úrovni: potreba stratégie podpory a rozvoja spoločenskej zodpovednosti zameraná na žiakov a zamestnancov;
- na projektovej úrovni: systematický prístup k definovaniu kritérií kvalitnej mobility zahŕňajúcej inkluzívny prístup;

Národný akčný plán pre inklúziu a rozmanitosť vychádza z uvedených 8 kategórií prekážok definovaných EK a reflektuje aj bariéry identifikované na národnej úrovni, ktoré môžu predstavovať prekážku pri využívaní možností programu a ich riešenie je v kompetencii národnej agentúry. Bližšia špecifikácia prekážok je uvedená v metodikách vypracovaných pre jednotlivé sektory vzdelávania a odbornej prípravy v závislosti od špecifik týchto sektorov.

Akčný plán

Cieľ 1

Zlepšiť informovanosť o inklúzii/rozmanitosti v programe

Opis

V programovom období 2021 – 2027 sa Európske politiky okrem iného zameriavajú na začlenenie jednotlivcov čeliacich rôznym bariéram a prekážkam – okrem iného – aj v oblasti vzdelávania. Aktivity budú zamerané na dosiahnutie čo najvyššej informovanosti o iniciatívach a politikách týkajúcich sa tejto priority na národnej úrovni.

Aktivity budú ďalej zamerané na zvyšovanie povedomia o možnostiach, ktoré ponúka program Erasmus+ v kontexte inkluzívneho prístupu a rozmanitosti, dosiahnutie spoločného pochopenia toho, čo predstavuje inkluzívny prístup v projektoch, ako aj vo vzdelávaní.

V rámci komunikácie a poskytovania informácií bude nastavený „jazyk“ zrozumiteľný pre špecifické cieľové skupiny. Navyše, webové stránky, informačné materiály a podujatia majú byť prístupné a bezbariérové pre cieľové skupiny v súlade s príslušnými legislatívnymi požiadavkami, ako aj s ohľadom na potrebu poskytovania informácií v jazykových mutáciách (napr. v maďarčine), vrátane sprístupnení informácií špecifickým skupinám (napr. školiace videá s titulkami).

Cieľové skupiny

- zamestnanci národnej agentúry
- účastníci mobilít (všetky sektory vzdelávania a odbornej prípravy)
- žiadatelia a prijímatelia grantov
- koordinačné, poradenské a metodické orgány na národnej, regionálnej a miestnej úrovni

Opatrenia

1.1 *Zahrnutie priority inklúzie a rozmanitosti do ročných komunikačných plánov národnej agentúry s cieľom zvyšovanie povedomia prostredníctvom rôznych komunikačných kanálov, napr. špecializovaná webová stránka, newsletter, sociálne siete, YouTube, podcasty a pod. (priebežne 2021 - 2027)*

1.2 *Zníženie bariér v komunikácií prostredníctvom sprístupnenia informácií všetkým cieľovým skupinám v zrozumiteľnom jazyku a s ohľadom na potenciálne prekážky, napr. pre nevidiacich, nepočujúcich, jazykové mutácie a pod. (2023)*

- 1.3 *Budovanie odborných kapacít národnej agentúry* – určenie referenta pre inklúziu, vzdelávanie zamestnancov (aspoň raz ročne)
- 1.4 *Realizácia tematických seminárov* zameraných na inklúziu a rozmanitosť pre cieľové skupiny (aspoň raz ročne)
- 1.5 *Využitie možností sietí a pracovných skupín na šírenie informácií o inklúzii a rozmanitosti*, ako napríklad EPALE, eTwinning, Národný tím expertov v odbornom vzdelávaní a príprave, Euroguidance, Eurydice a pod.
- 1.6 *Hodnotenie plnenia cieľov a opatrení*: referenti pre inklúziu každoročne vyhodnotia plnenie cieľov tohto akčného plánu v ročnej správe „Inklúzia a rozmanitosť“ pre kľúčových aktérov v programe.
- 1.7 *Vypracovanie analýzy* zameranej na identifikáciu bariér (vrátane systémových), štatistické sledovanie zapojenia do programu (organizácií, jednotlivcov) a poskytnutie odporúčaní, ako prekonávať identifikované bariéry (2025)

Cieľ 2

Uľahčiť zapojenie nových a malých organizácií do programu

Opis

Cieľom aktivity bude poskytnutie administratívnej aj odbornej podpory organizáciám, ktoré sa do programu Erasmus+ zapájajú v menšej miere, prípadne sa nezapájajú vôbec a čelia prekážkam, ako je veľkosť, geografické prekážky a podobne. Napríklad malé školy sú administratívne preťažené, s nedostatočnými ľudskými zdrojmi, s malými alebo žiadnymi skúsenosťami s riadením projektov v medzinárodnom prostredí a súvisiacimi obavami z náročnosti projektového riadenia⁸. Avšak práve tieto organizácie môžu benefitovať z projektov zameraných na sieťovanie, budovanie kapacít (napr. malé partnerstvá KA210).

Cieľové skupiny

- Nováčikovia (všetky sektory vzdelávania a odbornej prípravy)
- Malé organizácie (všetky sektory vzdelávania a odbornej prípravy)
- Organizácie z regiónov s nízkou úrovňou zapojenia do programov
- Koordinačné a metodické orgány na národnej, regionálnej a miestnej úrovni

Opatrenia

2.1 Zmapovanie potenciálnych organizácií, nadviazanie spolupráce (2023)

2.2 Identifikácia potrieb cieľových skupín (2023)

2.3 Vypracovanie a aktualizácia podporných materiálov, akými sú príručky, návody a pod. (aktualizácia najmenej každý druhý rok)

2.4 Dotazníkové hodnotenie zrozumiteľnosti a primeranosti informácií a na mieru šitej metodologickej podpory napr. prostredníctvom osobných konzultácií, tematických seminárov, monitorovania bežiacich projektov (podľa potreby, avšak minimálne raz ročne)

⁸ Stanovisko pracovnej skupiny pre inklúziu.

Ciel' 3

Zjednodušiť administratívnu náročnosť pre organizácie zapojené do programu

Opis

Program Erasmus+ je v súčasnosti veľmi komplexný a častokrát náročný na uchopenie, napríklad z hľadiska terminológie, ktorá sa používa v oficiálnych dokumentoch, z hľadiska štruktúry programu a pod. Cieľom aktivít bude podporovať organizácie pri zavádzaní inkluzívnych prístupov do pripravovaných a bežiacich projektov a zvyšovať pozitívnu skúsenosť jednotlivcov so znevýhodneniami s programom. Súčasťou tohto cieľa je zabezpečenie toho, aby sa inklúzia a diverzita zohľadnila vo všetkých fázach životného cyklu projektov.

Úlohou národnej agentúry je poskytnutie informácií o tom, ktorí jednotlivci v jednotlivých sektoroch vzdelávania a odbornej prípravy sa budú považovať za jednotlivcov s nedostatkom príležitostí, aký typ podpory potrebujú (napr. finančná podpora, administratívna a logistická podpora a pod.). Do vývoja opatrení a ďalšieho rozvoja inklúzie a rozmanitosti budú zapájané cieľové skupiny prostredníctvom získavania spätnej väzby (organizácie aj jednotlivci).

Cieľové skupiny

- žiadatelia a prijímatelia grantov (všetky sektory vzdelávania a odbornej prípravy)
- jednotlivci
- zriaďovatelia

Opatrenia

- 3.1 Publikovanie metodických a vzdelávacích materiálov, aktualizácia podľa potreby (priebežne 2021 - 2027)
- 3.2 Znižovanie administratívnej záťaže pre prijímateľov grantov a účastníkov
- 3.3 Vytvorenie a sprístupnenie sebahodnotiaceho nástroja pre organizácie realizujúce projekty (2023)
- 3.4 Vyhľadávanie a publikovanie príkladov dobrej praxe (priebežne 2021 - 2027)
- 3.5 Využívanie nadnárodnej spolupráce na budovanie kapacít - tzv. školiace a kooperačné aktivity – TCA (priebežne 2021 - 2027)

Ciel' 4

Zvýšiť zapojenie dospelých učiacich sa do programu

Opis

V programovom období 2021 – 2027 sa stali mobility dospelých učiacich sa novou oprávnenou aktivitou v programe. Tým sa otvoril prístup k ďalšiemu vzdelávaniu pre dospelých, vrátane jednotlivcov s nedostatkom príležitostí. Cieľom aktivít bude postupné zvyšovanie účasti dospelých učiacich sa s nedostatkom príležitostí, ako aj nových typov organizácií, ktoré nevyužívali príležitosti programu vôbec alebo v nedostatočnej miere.

Cieľové skupiny

- žiadatelia a prijímatelia grantov v sektore vzdelávania dospelých
- dospelí učiaci sa
- koordinačné a metodické orgány na národnej, regionálnej a miestnej úrovni

Opatrenia

- 4.1 Nadväzovanie spolupráce s asociáciami a koordinačnými organizáciami na národnej, regionálnej a miestnej úrovni, ktoré operujú v oblasti celoživotného vzdelávania (2023 a priebežne)
- 4.2 Identifikácia prekážok, ktoré znižujú inklúziu a rozmanitosť dospelých učiacich sa v aktivitách programu (2023)
- 4.3 Realizácia špecializovaných seminárov (priebežne 2021 - 2027)

Ciel' 5

Zvýšiť účasť vysokoškolských študentov s nedostatkom príležitostí

Opis

V predchádzajúcom programovom období boli podporovanou cieľovou skupinou vysokoškolskí študenti a zamestnanci so zdravotným postihnutím (ŤZP). Cieľom aktivít bude propagovať a zlepšovať podmienky pre participáciu účastníkov vystaveným aj ďalším typy (prekážok) bariér a preskúmať aj systémové a inštitucionálne podmienky vytvárané vysokými školami.

Cieľom aktivít bude zvyšovanie zapojenia vysokoškolských študentov s nedostatkom príležitostí do mobilit.

Cieľové skupiny

- vysokoškolskí študenti vrátane študentských združení a sietí (napr. ESN, Študentská rada vysokých škôl)
- vysoké školy – držitelia ECHE (vedenie škôl, Erasmus koordinátori)
- Slovenská rektorská konferencia

Opatrenia

- 5.1 Spolupráca s ESN a Študentskou radou vysokých škôl (2023 – 2027)
- 5.2 Príprava na mieru šitých informácií o možnostiach programu pre účastníkov, ktorí čelia rôznym prekážkam (2023)
- 5.3 Realizácia špecializovaných seminárov pre Erasmus koordinátorov (priebežne 2021 - 2027)
- 5.4 Poskytovanie poradenstva vysokým školám pri úprave interných postupov a predpisov upravujúcich zapojenie študentov s nedostatkom príležitostí (priebežne 2021 - 2027)

Akčný plán 2021 - 2027

CIEĽ	NÁZOV	OPATRENIA	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	
1	Zlepšiť informovanosť o inklúzii/rozmanitosti v programe	1.1	Zahrnutie priority inklúzie a rozmanitosti do ročných plánov národnej agentúry							
		1.2	Zníženie bariér v komunikácii							
		1.3	Budovanie odborných kapacít – vzdelávanie zamestnancov národnej agentúry							
		1.4	Realizácia tematických seminárov pre cieľové skupiny							
		1.5	Využitie možností sietí a pracovných skupín na šírenie informácií o inklúzii a diverzite							
		1.6	Hodnotenie plnenia cieľov a opatrení							
		1.7	Vypracovanie analýzy							
2	Uľahčiť zapojenie nových a malých organizácií do programu	2.1	Zmapovanie potenciálnych organizácií, nadviazanie spolupráce							
		2.2	Identifikácia potrieb cieľových skupín							
		2.3	Vypracovanie a aktualizácia podporných materiálov, akými sú príručky, návody a pod.							
		2.4	Dotazníkové hodnotenie zrozumiteľnosti a primeranosti informácií a na mieru šitej metodologickej podpory							
3	Zjednodušiť administratívnu náročnosť pre organizácie zapojené do programu	3.1	Publikovanie metodických a vzdelávacích materiálov							
		3.2	Znižovanie administratívnej záťaže pre prijímateľov grantov a účastníkov							
		3.3	Vytvorenie a sprístupnenie sebahodnotiaceho nástroja							
		3.4	Vyhľadávanie a publikovanie príkladov dobrej praxe							
		3.5	Využívanie nadnárodnej spolupráce na budovanie kapacít - tzv. školiace a kooperačné aktivity – TCA (priebežne 2021 - 2027)							

4	Zvýšiť zapojenie dospelých učiacich sa do programu	4.1	Nadväzovanie spolupráce s asociáciami a koordinačnými organizáciami na národnej, regionálnej a miestnej úrovni, ktoré operujú v oblasti celoživotného vzdelávania																	
		4.2	Identifikácia prekážok, ktoré znižujú účasť znevýhodnených dospelých učiacich sa na aktivitách programu																	
		4.3	Realizácia špecializovaných seminárov																	
5	Zvýšiť účasť vysokoškolských študentov s nedostatkom príležitostí	5.1	Spolupráca s ESN a Študentskou radou vysokých škôl																	
		5.2	Príprava na mieru šitých informácií o možnostiach programu pre účastníkov, ktorí čelia rôznym prekážkam																	
		5.3	Realizácia špecializovaných seminárov pre Erasmus koordinátorov																	
		5.4	Poskytovanie poradenstva vysokým školám pri úprave interných postupov a predpisov upravujúcich zapojenie študentov s nedostatkom príležitostí																	